

Міністерство культури та інформаційної політики України

*Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти*

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 7
від «20» грудня 2021 р.

**Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«СОЛЬНИЙ СПІВ (естрадний, джазовий)»
середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти
з музичного мистецтва початкового професійного спрямування,
клас сольного співу**

**Київ
2021**

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «СОЛЬНИЙ СПІВ (естрадний, джазовий)» середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва початкового професійного спрямування, клас сольного співу. Київ, 2021. 25 с.

Укладачі: **Красовська І. В.**, викладач, заступник директора з навчально-виховної роботи Хмельницької школи мистецтв «Райдуга», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, кандидат мистецтвознавства, *координатор групи*;

Браунер О. Ф., викладач, заступник директора з навчально-виховної роботи Школи джазового та естрадного мистецтв Дніпровського району м. Києва, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Донцова А. В., викладач кафедри джазової музики Київської муніципальної академії музики імені Р. М. Глієра; викладач джазового відділу Державного спеціалізованого мистецького навчального закладу «Київська дитяча школа мистецтв № 2 імені М. І. Вериківського», спеціаліст вищої категорії;

Небога О. Г., викладач кафедри естрадного співу Київської муніципальної академії музики імені Р. М. Глієра, спеціаліст вищої категорії; кандидат мистецтвознавства;

Собко О. В., викладач, завідувач відділу джазового та естрадного вокалу Школи джазового та естрадного мистецтва Дніпровського району м. Києва, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Шамал Л. А., викладач, директор Дитячої музичної школи № 13 м. Києва, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

Рецензенти: **Котвицька Н. Л.**, викладач предметно-циклової комісії «Музичне мистецтво естради» Харківського музичного училища ім. Б. М. Лятошинського, спеціаліст вищої категорії;

Ляшенко Р. Д., заступник директора з виховної роботи Львівського фахового коледжу культури і мистецтв, голова циклової комісії музично-теоретичних та хорових дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Мартинюк Л. В., викладач вокально-хорових дисциплін, керівник і диригент Народної студентської хорової капели «Мелос» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнко; викладач сольного співу Кам'янець-Подільської дитячої музичної школи ім. Ф. Д. Ганіцького; доцент, кандидат педагогічних наук;

Петухова Т. І., голова предметно-циклової комісії «Музичне мистецтво естради» Харківського музичного училища ім. Б. М. Лятошинського, спеціаліст вищої категорії, старший викладач.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «**Сольний спів (естрадний, джазовий)**» (далі – типова навчальна програма) розроблена з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовою освітньою програмою середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва початкового професійного спрямування, клас сольного співу (наказ Міністерства культури України від 23.07.2019 р. № 562), містить загальний нормативний зміст, обсяг та нормативні результати навчання учнів сольному співу, а також окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу в класі сольного співу (естрадного, джазового). Нормативний зміст навчання за типовою навчальною програмою базується на музично-виконавських традиціях і сучасних досягненнях національної, західноєвропейської та інших зарубіжних шкіл сольного співу, їх провідних представників (виконавців, викладачів), репертуарній спадщині сучасної естрадної та джазової музики.

Типова навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни «**Сольний спів (естрадний, джазовий)**». У робочій навчальній програмі, розробленій на основі цієї типової навчальної програми, викладач деталізує, конкретизує та адаптує нормативний зміст дисципліни, передбачений типовою навчальною програмою, відповідно до місцевих умов і потреб учня/учениці, визначає організаційні форми проведення та види навчальних занять, комплекс художньо-педагогічних технологій та методів викладання, необхідне методичне забезпечення, форми та засоби контролю якості знань учнів з урахуванням індивідуального підходу. Також викладач може реалізувати власний алгоритм викладання шляхом перерозподілу нормативного змісту навчання та зміни послідовності викладення навчального матеріалу дисципліни за модулями, уточнення додаткових обсягів навчального матеріалу та результатів навчання **понад** визначених типовою навчальною програмою.

Мета вивчення дисципліни орієнтована на формування знань щодо базових теоретичних основ постановки голосу, розвиток та вдосконалення в учнів виконавських навичок сольного співу (естрадного, джазового), засвоєння особливостей сучасної вокальної техніки, вокальних прийомів та стилів, прищеплення інтересу і любові до музики, розвиток музично-образного мислення та естетичного смаку, емоційності та музикальності в процесі виконання вокальних творів; заохочення до самостійного навчання за допомогою пошуку, прослуховування, вивчення та виконання творів української та світової естрадно-джазової вокальної спадщини; мотивація подальшого здобуття мистецької освіти професійного спрямування з сольного співу (естрадного, джазового) у системі фахової передвищої освіти або на поглибленому підрівні початкової музичної освіти.

Освітній процес з навчальної дисципліни «**Сольний спів (естрадний, джазовий)**» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є *індивідуальний урок*.

Навчання проводиться за *модулями*. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою для подальшого навчання та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування типової навчальної програми.

Опанування нормативного змісту навчання за типовою навчальною програмою розраховано на мінімальну нормативну кількість навчальних тижнів – 35 тижнів на рік (без урахування канікулярних періодів) та на мінімальний нормативний обсяг часу на опанування програми, що становить:

- для 1 та 2 років навчання – *70 год.* на рік (*2 год.* на тиждень);
- для 3 – 5 років навчання – *105 год.* на рік (*3 год.* на тиждень).

З метою реалізації індивідуального підходу до кожного/кожної учня/учениці та відповідно до принципів модульної системи навчання в робочій навчальній програмі *загальну кількість навчальних годин* рекомендовано розподіляти на розсуд викладача на: поглиблення та вдосконалення набутих навичок та вмінь учнів або збільшення часу на вивчення окремих модулів у зв'язку з індивідуальною потребою учня/учениці; повторення/закріплення пройденого матеріалу; репетиції та підготовку до контрольних заходів та/або публічних виступів; планування та проведення інших форм роботи (відвідування культурно-мистецьких заходів, пов'язаних зі змістом мистецької освіти тощо); відпрацювання нормативного змісту навчання через непередбачувані обставини (карантин, хвороба учня/учениці тощо).

Навчальний репертуар з навчальної дисципліни «**Сольний спів (естрадний, джазовий)**» формується викладачем самостійно з урахуванням індивідуальних здібностей та розвитку учнів. До навчального репертуару рекомендовано включати різностильові естрадні дитячі пісні, твори сучасних музичних напрямів (блюз, джаз, поп, рок та ін.) світової естрадно-джазової вокальної спадщини, твори українських композиторів та обробки українських народних пісень.

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми **поточного та підсумкового контролю**.

Поточний контроль здійснюється: під час навчальних занять (поурочний контроль); за підсумками кожного модуля (модульний контроль). Поточний контроль може здійснюватися у формі контрольних уроків, прослуховувань, заліків, у тому числі технічних. Для забезпечення якості навчання технічний залік рекомендовано проводити з 1-го року навчання (у 3, 7, 11 та 15 навчальних модулях). Конкретні форми поточного (поурочного, модульного) контролю визначаються викладачем відповідно до робочої навчальної програми.

Підсумковий річний контроль здійснюється після завершення кожного року навчання у формі *річного контрольного заходу*, що включає результати

навчання за типовою навчальною програмою. Підсумковий контроль щорічно проводиться у формі публічного концертного виступу.

Наприкінці п'ятого (випускного) року навчання проводиться підсумковий контроль за результатами опанування типової навчальної програми у формі публічного концертного виступу – іспиту, на якому здійснюється перевірка досягнених учнем/ученицею навчальних результатів та зіставлення їх з конкретними нормативними результатами навчання, визначеними типовою навчальною програмою.

Оцінювання міри досягнення учнями результатів навчання середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти передбачає оцінювання за допомогою виставлення балів (оцінок) у цифровому (числовому) виразі за поділом на 4 рівні: початковий (1 – 3 бали), середній (4 – 6 балів), достатній (7 – 9 балів), високий (10 – 12 балів). Метою оцінювання є визначення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом, визначеним цією типовою навчальною програмою на кожному з етапів навчання (*Додаток*).

Оцінювання має бути систематичним і послідовним, спрямованим на підтримку учнів в їхніх навчальних успіхах, розуміння ними власного прогресу навчання й формування бажання досягати навчальних результатів за типовою навчальною програмою; воно не передбачає порівняння з досягненнями інших учнів та не залежить від складності опанованого репертуару, темпу набуття компетентностей тощо.

НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ, ОБСЯГ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Перший рік навчання. Завдання: ознайомлення з будовою голосового апарату та його функціями, з правилами охорони голосу та його гігієною; опанування «мовленнєвої» позиції – вільне та чисте звучання в межах діапазону учня/учениці; оволодіння на початковому рівні вокальним диханням, прийомами та різновидами атаки звуку (м'яка, тверда та придихова), навичок звуковедення та вокальних штрихів (*legato, non legato, staccato*); ознайомлення з поняттям співацьких резонаторів, формування високої позиції звуку; оволодіння початковими навичками роботи з мікрофоном.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 1.	Будова голосового апарату та його функції: дихальна, фонаторна, артикуляційна. Правила охорони голосу та його гігієна.	16	Усвідомлює свій голос як власний «музичний інструмент». Застосовує знання про функціонування голосового апарату в процесі професійного опанування співу. Дотримується правил охорони та гігієни голосу.

	<p>Поняття індивідуального тембрового забарвлення голосу.</p> <p>Оволодіння елементами правильного звукоутворення у взаємодії з вокальним диханням.</p> <p>Формування, вимова та вирівнювання звучання голосних звуків під час співу.</p> <p>Правила роботи з мікрофоном.</p>		<p>Розуміє поняття індивідуального тембрового забарвлення голосу.</p> <p>Демонструє співацьку поставу, володіє співацькою постановкою. Демонструє володіння початковими навичками вокального дихання, дикції, артикуляції, контролю чистоти інтонації.</p> <p>Слідкує за формуванням, вимовою та рівністю звучання голосних звуків під час співу.</p> <p>Демонструє початкові навички роботи з мікрофоном</p>
<p>Модуль 2.</p>	<p>Точність звуковисотного інтонування.</p> <p>«Мовленнєва» позиція, вирівнювання регістрового звучання в межах діапазону учня/учениці.</p> <p>Формування приголосних звуків.</p> <p>Особливості виконання джазових стилів (swing, bossa nova, ballad)*.</p> <p>Вдосконалення вокальної техніки (дихання, інтонування, формування голосних та приголосних звуків, метроритм).</p> <p>Формування навички комунікування з концертмейстером.</p>	<p>16</p>	<p>Відчуває висотні й ладові співвідношення звуків у межах власного діапазону, метроритмічну організованість.</p> <p>Демонструє спів у «мовленнєвій» позиції – співає вільно та чисто в межах діапазону.</p> <p>Знає особливості артикуляції приголосних звуків, демонструє їх правильну і чітку вимову.</p> <p>Послуговується початковими знаннями виконання джазових стилів (swing, bossa nova, ballad).</p> <p>Самостійно відтворює та запам'ятовує нескладні вокально-інтонаційні вправи, прості за метроритмічною будовою.</p> <p>Демонструє вміння слухати і чути концертмейстера, невербальне комунікування (ауфтакт до вступу чи зняття).</p>

	Аналіз музичної форми твору та вокальних прийомів за допомогою викладача.		Визначає на початковому рівні просту форму твору на прикладі джазового стандарту (ААВА; АА та ін.) та вокальні прийоми, що використовує співак, за допомогою викладача.
Модуль 3.	<p>Співацьке дихання – основа звукоутворення.</p> <p>Прийоми та різновиди атаки звуку (м'яка, тверда та придихова).</p> <p>Формування навичок звуковедення та вокальних штрихів <i>legato, non legato, staccato</i>. Розвиток вокальної кантилени.</p> <p>Поняття співацьких резонаторів.</p> <p>Формування високої позиції звуку.</p>	20	<p>Володіє на початковому рівні вокальним диханням, контролює співацьку поставу, «тримає» звук.</p> <p>Застосовує різні види атаки звуку (тверда, м'яка та придихова).</p> <p>Виконує вправи на <i>legato, non legato ma staccato</i>. Розуміє залежність кантилени від дикції та дихання.</p> <p>Застосовує на початковому рівні співацькі резонатори під час виконання творів.</p> <p>Демонструє володіння високою позицією звуку.</p>
Модуль 4.	<p>Відтворення емоційного та художнього змісту твору засобами музичної виразності: мелодія, лад, темп, ритм, динаміка, регістр, інтонація.</p> <p>Форма та характер твору.</p> <p>Формування навички побудови музичної вокальної фрази.</p> <p>Робота над іншомовним твором: переклад, літературний та нотний</p>	18	<p>Впевнено виконує музичний твір з втіленням художнього образу відповідно до індивідуальних можливостей. Застосовує опановані художні засоби музичної виразності.</p> <p>Демонструє початковий рівень слухового контролю під час публічного виступу.</p> <p>Демонструє розуміння простих форм естрадних та джазових вокальних творів.</p> <p>Логічно вибудовує музичну фразу у вокальному творі.</p> <p>Демонструє на початковому рівні навички роботи з нотним текстом, мелодією, вокальними</p>

	текст, засвоєння мелодії, вокальних прийомів, скетової імпровізації*. Виховання сценічної культури під час публічного виступу.		прийомами та скетовою імпровізацією. Демонструє початковий рівень сценічної культури під час публічного виступу.
Всього годин у навчальному році:		70	

* для здобувачів освіти, що навчаються на джазових відділеннях мистецьких шкіл.

Протягом першого року навчання здобувач опановує: музичні твори початкового рівня складності (поспівки, дитячі пісні, обробки народної пісенно-танцювальної музики, нескладні джазові та сучасні твори (до 10 творів), вокальні вправи та вокалізи на запобігання затиснення голосового апарату, розширення діапазону, згладжування переходів між регістрами, на різні види техніки, вокальних прийомів (7 – 8 вправ).

Заходи поточного та підсумкового контролю. Рекомендовано в 3 модулі проведення *технічного заліку* (виконання одного вокалізу) та наприкінці 4 модуля – *річний контрольний захід* (виконання 2 різнохарактерних та різностильових творів, один з яких українського автора або українська народна пісня в сучасній обробці).

За підсумками **першого року** навчання учень/учениця досягають таких **результатів:**

застосовує знання про функціонування голосового апарату в процесі професійного опанування співу; дотримується правил охорони та гігієни голосу;

демонструє спів у «мовленнєвій» позиції; контролює співацьку поставу, володіє на початковому рівні вокальним диханням, різними атаками звуку, вокальними штрихами, високою позицією звуку;

демонструє початкові навички роботи з мікрофоном.

Другий рік навчання. Завдання: вдосконалення навички грудного резонування, розширення грудного діапазону; опанування безтекстової джазової техніки *scat*; формування навички придихової атаки звуку в опануванні вокального прийому субтон, оволодіння технікою виконання вокальних прийомів *glissando*, *portamento*; формування міксту – єдиної позиційності та рівності регістрів; вдосконалення навичок роботи з мікрофоном – робота над динамічною палітрою.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 5.	Закріплення та удосконалення набутих вокальних навичок: співацьке дихання, атака	16	Володіє на достатньому рівні співацьким диханням, контролює атаку звуку, артикуляцію, дикцію.

	<p>звуку, артикуляція, дикція.</p> <p>Поняття акустичного імпедансу.</p> <p>Подальша робота над опануванням безтекстової джазової техніки <i>scat</i> за допомогою вправ та вокальних «транскрипцій». Виконання імпровізації на нескладну гармонічну послідовність та форму.</p> <p>Аудіювання прослуханих творів.</p> <p>Розвиток та формування музичного мислення в процесі виконання вокального твору.</p>		<p>Розуміє значення акустичного імпедансу у вокальній практиці.</p> <p>Демонструє початковий рівень виконання джазової імпровізації із застосуванням власного <i>scat</i> в характерній стилістиці твору.</p> <p>Опановує нескладні транскрипції (імпровізації) відомих естрадних та джазових виконавців. Відчуває період та квадрат в джазовому творі.</p> <p>Прослуховує невеликий фрагмент вокального твору та відтворює його на слух.</p> <p>Визначає, усвідомлює та відтворює будову музичної фрази, твору.</p>
<p>Модуль 6.</p>	<p>Вдосконалення навички грудного резонування. Робота над розширенням грудного діапазону.</p> <p>Формування навички придихової атаки звуку в опануванні вокального прийому субтон.</p> <p>Елементи вокальної техніки та вокальні прийоми (<i>glissando</i>, <i>portamento</i>).</p> <p>Виконання естрадних та джазових творів у відповідній вокальній манері.</p> <p>Відтворення пунктирного та синкопованого ритмів, акцентів, штрихів та фразування в роботі над вокальним твором.</p>	<p>16</p>	<p>Володіє навичкою грудного резонування на достатньому рівні.</p> <p>Послуговується придиховою атакою звуку під час виконання вокального прийому субтон.</p> <p>Практикує виконання вокально-технічних прийомів (<i>glissando</i>, <i>portamento</i>) у вокальних творах.</p> <p>Свідомо застосовує відповідну манеру та стилістику під час виконання естрадних та джазових творів</p> <p>Точно відтворює пунктирний та синкопований ритми, акценти та штрихи у фразуванні залежно від стилю твору.</p>

	Робота з мікрофоном.		Розвиває та відчуває звукову перспективу, вокально-художню міру під час роботи з мікрофоном.
Модуль 7.	<p>Ознайомлення з народною манерою виконання.</p> <p>Поєднання двох резонаторних зон в єдиний грудно-головний звук. Робота над згладжуванням звучання перехідних нот у регістрах.</p> <p>Формування <i>міксту</i> – єдиної позиційності і рівності регістрів.</p> <p>Ознайомлення з простою 12 тактовою блюзовою формою *</p> <p>Удосконалення навичок звуковедення та ускладнення вокальних штрихів.</p>	20	<p>Демонструє володіння елементами народної манери співу.</p> <p>Володіє на початковому рівні навичкою згладжування звучання перехідних нот під час виконання вокального твору.</p> <p>Демонструє початковий рівень володіння <i>мікстом</i>.</p> <p>Виконує на достатньому рівні вокальні штрихи (<i>legato, non legato, staccato</i>) у вправах, вокалізах, <i>scat</i>, творах.</p>
Модуль 8.	<p>Подальша робота зі стилями <i>swing</i> та <i>bossa nova</i> на прикладах виконання видатних джазових виконавців*.</p> <p>Практика виконання творів у супроводі концертмейстера, ритм-секції, інструментального ансамблю.</p> <p>Вдосконалення навичок роботи з мікрофоном – робота над динамічною палітрою.</p> <p>Закріплення техніки виконання вокальних прийомів (<i>субтон, glissando, portamento</i>).</p>	18	<p>Виконує твори в стилях <i>swing</i> та <i>bossa nova</i> з характерними метроритмічними особливостями.</p> <p>Демонструє вміння координувати власні виконавські дії з концертмейстером, ритм-секцією або інструментальним ансамблем.</p> <p>Використовує технічні засоби у створенні та передачі художньо-образного змісту твору.</p> <p>Застосовує опановані вокальні прийоми під час публічного виступу як один із засобів музичної виразності.</p>
Всього годин у навчальному році:			70

* для здобувачів освіти, що навчаються на джазових відділеннях мистецьких шкіл

Протягом другого року навчання здобувач опановує: музичні твори, що відповідають віковій категорії здобувача та його індивідуальним вокально-технічним можливостям (до 10 творів); вокальні вправи та вокалізи на вдосконалення навички грудного резонування, розширення діапазону, згладжування переходів між регістрами, на різні види техніки, вокальні прийоми (7 – 8 вправ).

Заходи поточного та підсумкового контролю. Рекомендовано у 6 модулі проведення *академічного концерту* у формі публічного виступу (виконання 2 різнохарактерних творів), у 7 модулі – *технічний залік* (виконання одного вокалізу та однієї вокальної вправи на опанування джазової техніки *scat*), після опанування 8 модуля – *річний контрольний захід* (виконання 2 різнохарактерних та різностильових творів, один з яких українського автора або українська народна пісня в сучасній обробці).

За підсумками **другого року** навчання учень/учениця досягають таких **результатів:**

володіє навичкою грудного резонування на достатньому рівні;

демонструє початковий рівень виконання джазової імпровізації із застосуванням власного *scat* у характерній стилістиці твору;

демонструє початковий рівень володіння мікстом, застосовує вокальні прийоми (субтон, *glissando*, *portamento*) під час публічного виступу для розкриття та підсилення художньо-образного змісту твору;

демонструє навички володіння технічними засобами (мікрофон, монітор тощо) у створенні та передачі художньо-образного змісту твору.

Третій рік навчання. Завдання: вдосконалення навички чистого інтонування складних інтервалів (секунди, септіми, октави) та окремих інтонаційних зворотів (виконання хроматизмів); лади народної музики; формування та вдосконалення техніки виконання вокальних прийомів *cry*, *vibrato*, *scale*, *runs*; оволодіння технікою «опертого фальцету» у головному резонаторі; формування навички підбору на слух фрагментів мелодії на музичному інструменті.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 9.	Вдосконалення навички чистоти інтонування (спів інтервалів секунди, септіми, октави, окремих інтонаційних зворотів). Виховання та розвиток «внутрішнього слуху».	24	Виконує вправи на вдосконалення чистоти інтонування складних інтервалів (секунди, септіми, октави) та окремих інтонаційних зворотів. Передчуває інтонаційну висоту наступного звуку за рахунок «внутрішнього слуху».

	<p>Робота над визвученням резонаторів: грудного і головного. Вдосконалення навички згладжування переходів з одного регістра в інший.</p> <p>Розвиток слуху та інтонації під час вивчення творів без супроводу з поступовим ускладненням вокально-технічних завдань (модуляція, відхилення).</p> <p>Ознайомлення з блюзовим ладом.</p> <p>Робота над технікою виконання та застосування вокального прийому <i>cru</i>.</p>		<p>Послугується єдиною вокальною позицією при переходах з одного регістра в інший.</p> <p>Відчуває та контролює зміну тональності твору <i>a capella</i> під час відхилення, модуляції.</p> <p>Практикує спів блюзового ладу.</p> <p>Застосовує вокальний прийом <i>cru</i> як один із засобів музичної виразності.</p>
Модуль 10.	<p>Робота над формуванням та вдосконаленням техніки виконання прийому <i>vibrato</i>.</p> <p>Вдосконалення навички «опертого фальцета» в головному резонаторі.</p> <p>Формування навички філірування звуку.</p> <p>Підбір на слух певних фрагментів мелодії вокального твору на музичному інструменті.</p> <p>Робота над формуванням та вдосконаленням техніки виконання прийомів <i>scale</i>, <i>runs</i>.</p> <p>Розвиток гнучкості, рухливості голосового апарату.</p> <p>Опанування техніки виконання хроматизмів.</p>	24	<p>Розуміє та застосовує прийом <i>vibrato</i> на довгих звуках.</p> <p>Володіє на достатньому рівні «опертим фальцетом» у головному резонаторі.</p> <p>Демонструє на початковому рівні володіння прийомом філірування звуку.</p> <p>Практикує підбір на слух фрагментів мелодії на музичному інструменті та інтонаційно точно їх відтворює.</p> <p>Застосовує вокальні прийоми <i>scale</i>, <i>runs</i> як один із засобів музичної виразності.</p> <p>Демонструє техніку виконання хроматизмів.</p>

<p>Модуль 11.</p>	<p>Формування навички твердої атаки звуку.</p> <p>Ознайомлення з ладами народної музики. Розвиток ладового відчуття.</p> <p>Формування навички створення вокальної імпровізації з метроритмічними особливостями та чіткою розспівністю голосних в <i>scat</i>.</p> <p>Вдосконалення навички виконавської взаємодії з концертмейстером, ритм-секцією та інструментальним ансамблем.</p> <p>Розподіл дихання під час виконання фермати відповідно художньо-образного змісту твору.</p> <p>Складні метроритмічні побудови, дотримання ритмічно-темпової цілісності вокального твору.</p> <p>Формування відчуття метроритмічної пульсації в складних та перемінних розмірах вокальних творів.</p> <p>Робота над поєднанням музичного та віршованого ритму.</p>	<p>30</p>	<p>Розуміє поняття та особливості твердої атаки звуку.</p> <p>Розуміє характерні особливості ладів народної музики. Застосовує лади народної музики у виконанні вокальних вправ та творів.</p> <p>Демонструє фрагменти власної вокальної імпровізації.</p> <p>Демонструє виконавську взаємодію з концертмейстером, ритм-секцією та інструментальним ансамблем.</p> <p>Свідомо розподіляє дихання під час виконання фермати.</p> <p>Застосовує під час виконання складні метроритмічні побудови з дотриманням ритмічно-темпової цілісності вокального твору.</p> <p>Виконує твори з дотриманням метроритмічної пульсації в складних та перемінних розмірах.</p> <p>Демонструє органічне поєднання музичного та віршованого ритму під час виконання вокального твору.</p>
<p>Модуль 12.</p>	<p>Ознайомлення з технологічним процесом запису вокального твору в студії**.</p>	<p>27</p>	<p>Має уявлення про алгоритм запису вокального твору в студії та застосовує практичні навички під час запису: робота в навушниках, баланс голос-фонограма, звукова перспектива тощо**.</p>

	<p>Ознайомлення з академічною манерою виконання.</p> <p>Робота над художньо-образним змістом поетичного тексту твору.</p> <p>Контроль над голосом під час мутації. Чисте та осмислене інтонування. Дотримання правил охорони та гігієни голосу, розподіл голосового навантаження під час мутації.</p>	<p>Демонструє елементи академічної манери співу в сучасних творах.</p> <p>Свідомо втілює художньо-образний зміст вокального твору: усвідомлення, оформлення вірними логічними наголосами, із зав'язкою, розвитком, кульмінацією і завершенням фрази.</p> <p>Під час мутаційного періоду контролює чистоту інтонування в процесі виконання вокального твору. Дотримується правил охорони та гігієни голосу під час мутації.</p>
Всього годин у навчальному році:		105

** за наявності

Протягом третього року навчання здобувач опановує: музичні твори, що відповідають віковій категорії здобувача та його індивідуальним вокально-технічним можливостям (до 10 творів); вокальні вправи та вокалізи на вдосконалення навички грудного резонування, розширення діапазону, згладжування переходів між регістрами, на різні види техніки, вокальні прийоми (7–8 вправ).

Заходи поточного та підсумкового контролю. Рекомендовано у 10 модулі проведення *академічного концерту* у формі публічного виступу (виконання двох-трьох різнохарактерних творів), у 11 модулі – *технічний залік* (виконання одного вокалізу та однієї вокальної вправи на опанування джазової техніки *scat*), у 12 модулі – *річний контрольний захід* (виконання 2 – 3 різнохарактерних та різностильових творів, один з яких українського автора або українська народна пісня в сучасній обробці).

За підсумками **третього року** навчання учень/учениця досягають таких **результатів:**

демонструє чистоту інтонування складних інтервалів, хроматизмів; послуговується технічними вокальними прийомами *cry, vibrato, scale, runs*; володіє на достатньому рівні технікою «опертого фальцету» у головному резонаторі.

Четвертий рік навчання. Завдання: опанування техніки виконання хроматизмів у власній імпровізації; усвідомлення та застосування у вокальних творах агогічних прийомів *rubato, ad libitum* та вокального прийому *vibrato*;

використання ладів народної музики з дотриманням метроритмічних особливостей у побудові вокальної імпровізації; використання елементів народної манери співу у вокальних творах; втілення художнього образу пісні через розуміння її мізансценування, вибудовування драматургії та темпоритму.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 13.	<p>Вдосконалення навичок чіткої дикції та артикуляції; виконання хроматизмів, інтонаційно-мелодичних зворотів.</p> <p>Ознайомлення зі стилями сучасного джазу: <i>bebop, cool jazz ma latin jazz</i> – особливості гармонії та метроритму.</p>	24	<p>Демонструє на належному рівні чітку дикцію та артикуляцію. Застосовує хроматизми у власній імпровізації.</p> <p>Демонструє розуміння особливостей гармонії та метроритму стилів сучасного джазу: <i>bebop, cool jazz ma latin jazz</i>.</p>
Модуль 14.	<p>Ознайомлення з агогічним прийомом <i>rubato</i>.</p> <p>Розвиток та розширення діапазону у високій співацькій позиції.</p> <p>Робота з творами <i>a cappella</i> з поступовим вокально-технічним ускладненням (модуляція, зміна темпу, ритмічного малюнку, імпровізація).</p> <p>Робота над технікою виконання <i>vibrato</i>, розуміння доцільності застосування прийому.</p> <p>Виховання відчуття перспективи розвитку вокального твору (бачення та осмислення емоційних відтінків твору та художнього змісту).</p>	24	<p>Розуміє та застосовує агогічний прийомом <i>rubato</i> в творах.</p> <p>Володіє високою співацькою позицією під час виконання вокальних творів.</p> <p>Самостійно опрацьовує вокальний твір <i>a capella</i> із застосуванням вокально-технічних завдань.</p> <p>З усвідомленням доцільності використовує прийом <i>vibrato</i> у вокальному творі.</p> <p>Відчуває динамічну палітру вокального твору.</p>
Модуль 15.	<p>Розвиток музичного мислення, формування художнього смаку, накопичення музичного досвіду. Самостійний вибір репертуару.</p>	30	<p>Узгоджує з викладачем самостійний вибір репертуару.</p>

	<p>Робота над засобами музичної виразності та агогікою у вокальних творах різної форми (куплетна, куплетно-імпровізаційна, рефренна, наскрізна, змішані модуляційні форми тощо).</p> <p>Удосконалення техніки побудови вокальної імпровізації з застосуванням ладів народної музики та з дотриманням метроритмічних особливостей залежно від стилю вокального твору.</p> <p>Робота над метроритмом з метрономом, відпрацювання правильного відчуття триольності восьмих тривалостей нот і 2-ї та 4-ї долі в стилі swing та ін.*</p> <p>Вдосконалення навичок співу народною манерою виконання.</p>		<p>Послугується різноманітними засобами музичної виразності під час виконання вокальних творів різної форми (куплетна, куплетно-імпровізаційна, рефренна, наскрізна, змішані модуляційні форми тощо).</p> <p>Застосовує лади народної музики з дотриманням метроритмічних особливостей у побудові вокальної імпровізації.</p> <p>Працює з метрономом та демонструє відчуття триольності восьмих тривалостей нот і 2-ї та 4-ї долі у стилі swing та ін.</p> <p>Демонструє володіння елементами народної манери співу.</p>
<p>Модуль 16.</p>	<p>Ознайомлення з методом літерно-цифрового позначення джазової гармонії («цифровка»)*.</p> <p>Робота над чітким та осмисленим інтонуванням малої та великої септими (м.7 та в.7) для подальшого відчуття септакордів.</p> <p>Агогічний прийом <i>ad libitum</i>.</p> <p>Ознайомлення зі стилями сучасної естрадної музики: <i>рок, реп, R&B</i>.</p> <p>Створення конкретного художнього образу пісні через розуміння її мізансценування, вибудовування драматургії та темпоритму.</p>	<p>27</p>	<p>Відтворює джазові гармонії записані літерно-цифровим методом.</p> <p>Чітко інтонує малі та великі септими (м.7 та в.7) з подальшим відчуттям септакордів.</p> <p>Застосовує агогічний прийом <i>ad libitum</i> у вокальних творах</p> <p>Усвідомлює характерні особливості стилів сучасної естрадної музики: <i>рок, реп, R&B</i>.</p> <p>Втілює художній образ пісні через розуміння її мізансценування, вибудовування драматургії та темпоритму.</p>
<p>Всього годин у навчальному році</p>		<p>105</p>	

* для здобувачів освіти, що навчаються на джазових відділеннях мистецьких шкіл

Протягом четвертого року навчання здобувач опановує: музичні твори, що відповідають віковій категорії здобувача та його індивідуальним вокально-технічним можливостям (до 10 творів); вокальні вправи та вокалізи на вдосконалення навички грудного резонування, розширення діапазону, згладжування переходів між регістрами, на різні види техніки, вокальні прийоми та прийоми звуковидобування (7 – 8 вправ).

Заходи поточного та підсумкового контролю. Рекомендовано у 14 модулі проведення *академічного концерту* у формі публічного виступу (виконання двох-трьох різнохарактерних творів), у 15 модулі – *технічний залік* (виконання одного вокалізу та однієї вокальної вправи на опанування джазової техніки *scat*), після завершення 16 модуля – *річний контрольний захід* (виконання 2-3 різнохарактерних та різностильових творів, один з яких українського автора або українська народна пісня в сучасній обробці).

За підсумками **четвертого року** навчання учень/учениця досягають таких **результатів:**

демонструє техніку виконання хроматизмів у власній імпровізації;

свідомо застосовує у вокальних творах агогічні прийоми *rubato*, *ad libitum* та вокальний прийом *vibrato*;

використовує лади народної музики з дотриманням метроритмічних особливостей у побудові вокальної імпровізації;

включає елементи народної манери співу в сучасні вокальні твори;

втільює художній образ пісні через розуміння її мізансценування, вибудовування драматургії та темпоритму.

П'ятий рік навчання. Завдання: відтворення стильових особливостей джазового співу (інструментальне забарвлення джазової партії, сформоване утворення кожної ноти, інтервалу, фрази за звуковисотністю та метроритмом); самостійна робота з вокальними творами під час вибору репертуару: визначення тональності, форми твору та стилю; впевнене використання технічних засобів (мікрофон, сценічний монітор та ін.) для презентації власної виконавської майстерності під час публічного виступу; демонстрація індивідуального сценічного образу (іміджу), власної манери виконання, чистого інтонування, чіткої дикції та артикуляції, рівності звучання голосу на всьому діапазоні, нюансування відповідно до стилю і жанру музичних творів, слухового контролю за власним виконанням.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 17.	Ознайомлення з різними видами «розщеплення зв'язок»: <i>frullato</i> (хрип), <i>screaming</i> (вузький крик), <i>growling</i> (ричання), <i>bending</i> (підтяжка).	24	Має уявлення про застосування різних видів «розщеплення зв'язок»: <i>frullato</i> (хрип), <i>screaming</i> (вузький крик), <i>growling</i> (ричання), <i>bending</i> (підтяжка)

	<p>Робота над технікою виконання та застосування вокального прийому <i>belting</i></p> <p>Стилі сучасної джазової музики: <i>jazz-rock, modal jazz, fusion, ECM</i>.</p> <p>Самостійний вибір творів з визначенням тональності, форми твору та стилю музики.</p> <p>Ознайомлення з надбудовами та альтераціями (9, 11, 13) в джазовій гармонії та їх застосування у творах*.</p>		<p>Відрізняє вокальний прийом <i>belting</i> від форсованого звуку та застосовує під час виконання твору.</p> <p>Демонструє обізнаність у стилях сучасної джазової музики: <i>jazz-rock, modal jazz, fusion, ECM</i>.</p> <p>Визначає тональність, форму твору та стиль музики при самостійному виборі репертуару.</p> <p>Застосовує надбудови та альтерації (9, 11, 13) в джазовій гармонії під час виконання творів.</p>
<p>Модуль 18.</p>	<p>Вивчення творів без супроводу з поступовим ускладненням вокально-технічних завдань.</p> <p>Робота над самостійним створенням вокальних транскрипцій обраних творів*.</p> <p>Робота над більш складними джазовими аранжуваннями у творах (розширена форма, перемінні розміри, відхилення тощо)*.</p> <p>Вдосконалення навичок використання джазової гармонії, ладів народної музики, форми та будови твору, а також кульмінації та драматургії під час виконання джазового твору та імпровізації*.</p> <p>Робота на сцені (сценічний простір, акустичний імпеданс, робота з мікрофоном,</p>	<p>24</p>	<p>Демонструє інтонаційну стабільність у виконанні творів <i>a capella</i> з поступовим ускладненням вокально-технічних завдань (модуляція, відхилення тощо)</p> <p>Самостійно створює вокальні транскрипції обраних творів.</p> <p>Виконує твори в більш складних джазових аранжуваннях (розширена форма, перемінні розміри, відхилення тощо).</p> <p>Застосовує лади народної музики, джазову гармонію, форму під час виконання джазового твору та імпровізації.</p> <p>Відчуває сценічний простір, демонструє володіння собою під час публічного виступу.</p>

	сценічними моніторами тощо). Сценічна поведінка. Робота над опануванням сценічного хвилювання учня під час публічного виступу.		
Модуль 19.	Режисура вокальних номерів випускної програми. Сценічний імідж виконавця. Творча індивідуальність. Стильові особливості джазового співу – інструментальне забарвлення джазової партії, сформоване утворення кожної ноти, інтервалу, фрази за звуковисотністю та метроритмом.	30	Демонструє під час підготовки до випускного іспиту індивідуальний сценічний образ (імідж), власну манеру виконання. Самостійно створює виконавський план пісні. Відтворює стильові особливості джазового співу (інструментальне забарвлення джазової партії, сформоване утворення кожної ноти, інтервалу, фрази за звуковисотністю та метроритмом).
Модуль 20.	Режисура вокальних номерів випускної програми. Вдосконалення виконання творів випускної програми. Сценічний образ/імідж виконавця. Творча індивідуальність. Репетиції на сцені.	27	Демонструє розуміння художньо-образного змісту твору, його стилістики тощо; виявляє самостійність, у роботі над постановкою вокальних номерів випускної програми. Вдосконалює виконання творів випускної програми. Демонструє під час випускного іспиту індивідуальний сценічний образ (імідж), власну манеру виконання.
Всього годин у навчальному році:		105	

* для здобувачів освіти, що навчаються на джазових відділеннях мистецьких шкіл

Протягом п'ятого року навчання здобувач опановує: музичні твори, що відповідають віковій категорії здобувача та його індивідуальним вокально-технічним можливостям (до 8 творів).

Заходи поточного та підсумкового контролю. Рекомендовано у 18 модулі проведення *прослуховування* у формі публічного виступу (виконання двох творів випускної програми), у 19 модулі – *співбесіда* (перевірка вокально-теоретичних знань з фаху «сольний спів»), після опанування 20 модуля –

випускний іспит у формі публічного виступу (виконання 3–4 різнохарактерних та різностильових творів, серед яких твір українського автора та українська народна пісня в сучасній обробці).

За підсумками **п'ятого року** навчання учень/учениця досягають таких **результатів:**

відтворює стильові особливості естрадного та джазового співу;

впевнено володіє технічними засобами (мікрофон, сценічний монітор та ін.) для презентації власної виконавської майстерності під час публічного виступу;

демонструє індивідуальний сценічний образ (імідж), власну манеру виконання, чисте інтонування, чітку дикцію та артикуляцію, рівність звучання голосу на всьому діапазоні, нюансування відповідно до стилю і жанру музичних творів, слуховий контроль за власним виконанням.

СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баско О. А. Техніка джазової вокальної імпровізації в процесі підготовки естрадних співаків. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. 91 с.
2. Бобул І. В. Жанрові форми та стильові конотації вокально-естрадного виконавства в музичній культурі України кінця ХХ – початку ХХІ століття: дис. ... канд. мистецтвознав.: 26.00.01. Київ, 2018. 219 с.
3. Бурміцька Л. Проблеми фонетичного методу розвитку голосу в процесі виховання співака. *Естрадне та джазове мистецтво в контексті сучасної освіти*: матеріали І Всеукр. наук.-творч. конф. (в рамках Всеукраїнського фестивалю «Зимові джазові зустрічі») пам'яті Євгена Дергунова, 21 лют. 2013 р. Київ, 2013. С. 64–66.
4. Вавшко І. Рок-балада в українській музиці. *Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського*. 2019. Вип. 124. С. 115–124.
5. Васильєва Л. Л. Рок-музика як фактор розвитку культури другої половини ХХ століття. Миколаїв : Іліон, 2016. 284 с.
6. Вербек-Свердстрем В. Школа раскрытия голоса: путь к катарсису в искусстве пения / пер. с нем. Федоровой Н. Н. Москва : Evidentis, 2009. 224 с.
7. Верещака А. О. Формування іміджу естрадного виконавця. *Культура України*. 2014. Вип. 46. С. 283–289.
8. Гавацко Е. П. Формування вокальних навичок у вихованців студії естрадного співу: наук.-метод. посіб. Ужгород : Закарпатський ін-т післяд. вищої освіти, 2017. 65 с.
9. Грицьків О. А. Функціональні особливості використання сучасних вокальних технік у джазовому виконавстві. *Мистецькі пошуки*: зб. наук. праць. Вип. 2 (9). Суми : ФОП Цьома С.П., 2018. С. 18–22.
10. Гусєва Л. О. Особливості іміджу музичного виконавця у досягненні успіху на сцені. *Культурно-мистецькі обрії* – 2016: зб. наук. праць. Київ : НАКККіМ, 2016. Ч. 2. С. 82–83.
11. Дмитриев Л. Основы вокальной методики. Москва : «Музыка», 1989. 675 с.
12. Дрожжина Н. В. Вокальне виконавство у системі музичного мистецтва естради: дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03. Харків, 2008. 186 с.
13. Дрожжина Н. В. Вокальне мистецтво естради : історія, теорія, практика: навч. підруч. для здобувачів ступеня магістра закладів вищої освіти культури і мистецтв III–IV рівнів акредитації зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» спеціалізації «Музичне мистецтво естради». Харків : Видавництво «Естет Принт», 2019. 336 с.
14. Дрожжина Н. Функції мікрофону у вокальному виконавстві на естраді. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*: зб. наук. праць. Харків, 2005. Вип. 15. С. 77–86.
15. Емельянов В. Развитие голоса. Координация и тренинг. Санкт-

Петербург : Издательство «Лань», 2003. 192 с.

16. Естрадний спів: програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I-II рівнів акредитації. Вінниця : НОВА КНИГА, 2005. 44 с.

17. Каменська В. Формування творчої особисті у системі підготовки естрадного виконавця-співака. *Естрадне та джазове мистецтво в контексті сучасної освіти* : матеріали I Всеукр. наук.-твор. конф. (в рамках Всеукраїнського фестивалю «Зимові джазові зустрічі») пам'яті Євгена Дергунова, 21 лют. 2013 р. Київ, 2013. С.71–73.

18. Кантарович В. С. Гигиена голоса. Москва : «Музыка», 1955. 156 с.

19. Карягина А. В. Джазовый вокал: практ. пособ. для начинающих. Санкт-Петербург; Москва; Краснодар : «Лань», 2018. 48 с.

20. Кацалап О. В. Специфіка формування вокально-технічних навичок естрадних співаків. *Естрадне та джазове мистецтво в контексті сучасної освіти* : матеріали I Всеукр. наук.-творчої конф., 21 лют. 2013 р. Київ, 2013. С. 73–75.

21. Комлікова А. В. Українська рок-опера: традиції та аспекти розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознав. : 17.00.03. Київ, 2016. 183 с.

22. Красовська І. В. Сучасні вокальні прийоми на уроках естрадного співу в мистецькій школі. *Мистецька освіта майбутнього: методичні аспекти*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 29 квіт. 2020 р. / за заг. ред. М. М. Бриль. Київ : ДНМЦЗКМО, 2020. С. 96–99.

23. Курганова Я. О. Естрадно-вокальне виконавство та освітня система в сучасному Харкові. *Культура України*. 2016. Вип. 54. С. 76–86.

24. Мадишева Т. П. Про співвідношення мовної та музичної інтонації у вокальному виконавстві (до питання виконання іншомовної вокальної музики) : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. мистецтвознавства : 17.00.02. Київ, 1994. 29 с.

25. Мадишева Т. П. Співак і мова: культура співу мовою оригіналу: теорія і практика : навч. посіб. Харків : Штрих, 2002. 160 с.

26. Манько С. Б. Створення стилю-іміджу артиста в контексті сучасної масової культури (на прикладі українських естрадних виконавців). *Культура України. Серія: Мистецтвознавство*. 2017. Вип. 56. С. 170–180.

27. Медведєва Н. Ф. Творча уява як допоміжний засіб у формуванні естрадного співака. *Естрадне та джазове мистецтво в контексті сучасної освіти* : матеріали I Всеукр. наук.-творч. конф., 21 лют. 2013 р. Київ, 2013. С. 79 – 83.

28. Мозговий М. П. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні : дис... канд. мистецтвознав.: 17.00.01 / Київський національний ун-т культури і мистецтв. Київ, 2007. 175 с.

29. Музична естрада: словник / уклад. В. М. Откидач. Харків : І. В. Якубенко, 2004. 446 с.

30. Овсянніков В. Поп-рок як репрезентативний напрям сучасної української музичної культури : монографія. Київ : НАКККіМ, 2020. 160 с.

31. Овсяннікова Н. Ю. Формування музично-виконавської культури майбутнього співака засобами джазової музики. *Естрадне та джазове мистецтво в контексті сучасної освіти*: матеріали I Всеукр. наук.-творч. конф., 21 лют. 2013 р. Київ, 2013. С. 89–92.
32. Откидач В. Естрадний спів і шоу-бізнес. Вінниця : Нова Книга, 2013. 368 с.
33. Палійчук А. В. Мистецький доробок Володимира Івасюка у вимірах української музичної культури другої половини ХХ століття: історико-біографічний аспект: дис. ... канд. мистецтвознав. : 26.00.01. Київ, 2018. 248 с.
34. Романова О. В. Особливості застосування вокальних дихальних вправ у класі естрадного вокалу. *Естрадне та джазове мистецтво в контексті сучасної освіти*: матеріали I Всеукр. наук.-творчої конф., 21 лют. 2013 р. Київ, 2013. С. 93–98.
35. Рябуха Т. М. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради: дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03. Харків, 2017. 203 с.
36. Самая Т. В. Вокальне мистецтво естради як чинник культурного життя України другої половини ХХ – початку ХХІ століття: дис. ... канд. мистецтвознав.: 26.00.01. Київ, 2017. 199 с.
37. Самая Т. Інноваційні тенденції вокальної педагогіки в естрадно-джазовій освіті. *Естрадне та джазове мистецтво в контексті сучасної освіти* : матеріали I Всеукр. наук.-твор. конф. (в рамках Всеукраїнського фестивалю «Зимові джазові зустрічі») пам'яті Євгена Дергунова, 21 лют. 2013 р. Київ, 2013. С. 99–101.
38. Смородська М. М. Стиль соул в естрадно-джазовому вокальному мистецтві другої половини ХХ століття: дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03 / Харківська державна академія культури, Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка. Харків, Суми, 2020. 237 с.
39. Станіславська К. Мистецько-видовищні форми сучасної культури: монографія. Київ: НАКККиМ, 2012. 320 с.
40. Фишер Джереми, Кейс Гиллиан. Голос. 99 упражнених для тренировки, развития и совершенствования вокальных навыков. Москва: «Азбука», 2017. 192 с.
41. Чекан Ю. І. Інтонаційний образ світу. Київ : Логос, 2009. 226 с.
42. Шевченко Н. Синтез виконавських манер як творчий чинник сучасної вокальної музики. *Вісник ДАКККиМ*. 2012. № 3. С. 183–187.
43. Riggs Seth. *Singing for the Stars: A Complete Program for Training Your Voice*. Alfred Music Publishing, 1992. 96 p.
44. Stoloff B. *Blue scatitudes. Vocal improvisation on the blue*. Brooklyn, New York: Gerard and Sarzin Publishing Co., 2003. 77 p.
45. Stoloff B. *Vocal improvisation (Techniques scat)*. New York: Gerard and Sarzin Publishing Co., 1972. 130 p.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівні компетенції	Бали	Характеристика навчальних досягнень
Початковий	1 – 3	Має слабо сформований рівень сприйняття вокальних творів; засвоїв певні вміння та навички, проте не може практично їх застосувати; демонструє слабе володіння співацькою поставою; демонструє слабо розвинене співацьке дихання, інтонацію, артикуляцію, дикцію тощо; під час виконання вокальних творів допускає значні помилки і в нотному, і в літературному тексті; не опанував техніку виконання вокальних прийомів відповідно до навчальної програми; володіє обмеженими засобами музичної виразності; демонструє слабо сформоване художньо-образне мислення, демонструє слабкі навички роботи з мікрофоном.
Середній	4 – 6	Здатний/а опанувати вокальні твори в повному обсязі, однак не може самостійно аналізувати та визначати стилістичні особливості твору, засоби музичної виразності; не виправляє нестійку інтонацію; не усвідомлює доцільність використання агогічних прийомів; демонструє достатньо сформований виконавський апарат (співацька постава, постановка, дихання тощо); не завжди справляється з технікою виконання вокальних прийомів згідно типової навчальної/робочої програми; не завжди дотримується сценічної поведінки, не завжди справляється з концертним хвилюванням під час публічного виступу; робота з мікрофоном під час публічного виступу задовільна.
Достатній	7 – 9	Має добре розвинутий виконавський апарат; демонструє доволі вільну співацьку постановку, дихання; інтонаційно не завжди справляється з модуляцією у вокальному творі; має достатній рівень роботи з нотним текстом, мелодією, вокальними прийомами та скетовою імпровізацією; послуговується значною частиною вокально-технічних навичок; демонструє на достатньому рівні володіння високою позицією звуку, навичкою грудного резонування; логічно вибудовує музичну фразу; однак не завжди дотримується стилістичних виконавських особливостей вокального твору; не може самостійно аналізувати, узагальнювати; не завжди відчуває сценічний простір під час публічного виступу; доволі впевнено тримається на сцені під час публічного виступу, однак бракує артистизму.

Високий	10 – 12	<p>Має ґрунтовні знання в галузі естрадно-джазового вокального мистецтва; вільно володіє виконавським апаратом; володіє вокальним диханням, чіткою дикцією, артикуляцією, контролює чистоту інтонації; володіє технікою виконання вокальних прийомів згідно типової навчальної/робочої програми та застосовує їх під час публічного виступу як один із засобів музичної виразності; володіє навичкою грудного резонування; послуговується єдиною вокальною позицією при переходах з одного регістра в інший; демонструє високий рівень виконання джазової імпровізації із застосуванням власного scat в характерній стилістиці твору; вміє слухати і чути концертмейстера, ритм-секцію, інструментальний ансамбль; самостійно систематизує, узагальнює, аналізує, інтерпретує вокальні твори; втілює художній образ пісні через розуміння її мізансценування, вибудовування драматургії та темпоритму; розвиває та відчуває звукову перспективу, вокально-художню міру під час роботи з мікрофоном; відчуває сценічний простір, володіє собою під час публічного виступу; демонструє здатність самостійно використовувати набуті знання, уміння та навички в музичній діяльності.</p>
---------	---------	---